

Dictamen en relació amb la consulta formulada pel Secretari general d'un Departament de la Generalitat sobre el compliment del deure d'informació respecte les dades incorporades a diferents bases de dades del Gabinet Jurídic de la Generalitat de Catalunya

Es presenta davant l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades un escrit del Secretari general d'un Departament de la Generalitat en què es demana que l'Autoritat emeti un dictamen sobre el compliment del deure d'informació respecte les dades incorporades a diferents bases de dades del Gabinet Jurídic de la Generalitat de Catalunya.

En concret, s'exposa que el Gabinet Jurídic té registrats al Registre de Protecció de Dades de Catalunya els fitxers següents:

- Expedients del contenciós administratiu
- Base de dades de conflictivitat constitucional
- Base de dades d'assumptes penal
- Base de dades d'assumptes laborals
- Base de dades d'assumptes civils

S'afegeix que les dades incorporades en aquests fitxers no es recullen directament dels interessats pel Gabinet Jurídic sinó que procedeixen dels diferents departaments de la Generalitat i els organismes adscrits, tenen origen en els jutjats i tribunals, o procedeixen de les altres parts que intervenen en els plets.

En relació amb això, es sol·licita un informe en relació amb el compliment del deure d'informació en la recollida de dades respecte de tots aquests fitxers, i sobre la necessitat de consentiment exprés en els tractaments de dades especialment protegides.

Analitzada la consulta, que no s'acompanya de cap altra documentació, i vist l'informe de l'Assessoria Jurídica emeto el següent dictamen:

I

(...)

II

La primera qüestió a la qual cal fer referència és l'existència dels esmentats fitxers per a gestionar la informació inclosa en determinades bases de dades.

La normativa de protecció de dades no imposa la creació d'un fitxer específic per a cada una de les bases de dades de que pugui disposar un responsable. D'acord amb l'article 5.1.k del Reglament de desplegament de la Llei orgànica de protecció de dades de caràcter personal (RLOPD), aprovat pel Reial decret 1720/2007, de 21 de desembre, es considera fitxer *"qualsevol conjunt organitzat de dades de caràcter personal, que permeti l'accés a les dades d'acord amb criteris determinats, qualsevol que sigui la forma o modalitat de la seva creació, emmagatzematge, organització i accés"*. Per tant el concepte de fitxer no coincideix necessàriament amb el de "base de dades". Un fitxer pot coincidir amb una o diverses bases de dades, o pot incloure altres tipus d'estructuració de la informació (documentació en suport paper, combinació de documentació en suport paper amb bases de dades etc.). El que resulta rellevant a l'hora de determinar si ens trobem davant d'un fitxer és el criteri de l'organització de la informació.

Però a l'hora de determinar si cal o no crear un determinat fitxer per a gestionar una base de dades dins d'una organització, el que resulta rellevant és la finalitat o finalitats a que es destinarà la informació, de manera que un mateix fitxer no pot estar al servei de finalitats incompatibles. Però en canvi, una única finalitat pot assolir-se amb la creació d'un fitxer o de diversos.

D'acord amb aquestes consideracions, tot i que l'eina informàtica per gestionar la informació de que disposa el Gabinet Jurídic sigui una o diverses bases de dades, es podria haver optat per altres models organitzatius pel que fa a la creació de fitxers, atès que, en definitiva, la informació que consta en els esmentats fitxers no està al servei d'una finalitat diferent a aquella per la qual consta en els fitxers d'origen responsabilitat del departament de que es tracti. No seria imprescindible, en aquest sentit, per posar un exemple, la creació d'un fitxer per a la gestió del procediment d'atorgament d'unes determinades llicències, un altre fitxer per a la gestió dels recursos administratius que es pugui interposar en relació amb aquell procediment, i un altre en relació amb els procediments contenciosos administratius, en la mesura que totes aquestes actuacions formin part d'una finalitat més àmplia, prevista en el fitxer del Departament corresponent, com seria la gestió de l'atorgament d'una determinada llicència i les incidències i recursos a què doni lloc.

Aquestes consideracions, sobre les quals no ens estendrem més perquè no formen part estrictament de l'objecte de la consulta, resulten rellevants en el cas que ens ocupa, pels motius que analitzarem en el fonament jurídic següent.

III

Pel que fa al compliment del deure d'informació, s'ha de recordar que aquest forma part del contingut essencial del dret a la protecció de dades, atès que només si el ciutadà és plenament conscient de la forma com s'utilitzaran les seves dades, pot exercir plenament el seu dret a l'autodeterminació informativa.

En aquest sentit, el Tribunal Constitucional ha afirmat que:

“Y ese derecho a consentir el conocimiento y el tratamiento, informático o no, de los datos personales, requiere como complementos indispensables, por un lado, la facultad de saber en todo momento quién dispone de esos datos personales y a qué uso los está sometiendo, y, por otro lado, el poder oponerse a esa posesión y usos.

En fin, son elementos característicos de la definición constitucional del derecho fundamental a la protección de datos personales los derechos del afectado a consentir sobre la recogida y uso de sus datos personales y a saber de los mismos.

Y resultan indispensables para hacer efectivo ese contenido el reconocimiento del derecho a ser informado de quién posee sus datos personales y con qué fin, y el derecho a poder oponerse a esa posesión y uso requiriendo a quien corresponda que ponga fin a la posesión y empleo de los datos. Es decir, exigiendo del titular del fichero que le informe de qué datos posee sobre su persona, accediendo a sus oportunos registros y asientos, y qué destino han tenido, lo que alcanza también a posibles cesionarios; y, en su caso, requerirle para que los rectifique o los cancele.” (STC 292/2000)

Per tant no es tracta d'un deure exclusivament formal, sinó d'un deure que persegueix que el ciutadà tingui coneixement de la finalitat per a la qual seran tractades les seves dades, del responsable del tractament i de la possibilitat d'exercir els seus drets.

En l'escrit de consulta s'exposa que les dades incorporades en aquests fitxers no es recullen directament dels interessats pel Gabinet Jurídic, sinó que procedeixen dels diferents departaments de la Generalitat i els organismes adscrits, tenen origen en els jutjats i tribunals, o procedeixen de les altres parts que intervenen en els plets. Es tracta, per tant, d'informació que no ha estat recollida pel responsable del fitxer, sinó per tercers, encara que algun d'aquests tercers són òrgans de la mateixa administració.

Els apartats 4 i 5 de l'article 5 de la Llei orgànica 15/1999, de 13 de desembre, de protecció de dades de caràcter personal (LOPD) estableix el següent:

“4. Quan les dades de caràcter personal no hagin estat recollides de l'interessat, aquest ha de ser informat de manera expressa, precisa i inequívoca, pel responsable del fitxer o pel seu representant, dins dels tres mesos següents al moment de registrar les dades, del contingut del tractament, de la procedència de les dades i del que preveuen les lletres a), d) i e) de l'apartat 1 d'aquest article, llevat que ja n'hagi estat informat anteriorment.

5. No és aplicable el que disposa l'apartat anterior quan, de manera expressa, una llei ho prevegi, quan el tractament tingui finalitats històriques, estadístiques o científiques, o quan sigui impossible informar-ne l'interessat o exigeixi esforços desproporcionats, a criteri de l'Agència de Protecció de Dades o de l'organisme autonòmic equivalent, en consideració al nombre d'interessats, a l'antiguitat de les dades i a les possibles mesures compensatòries.

Així mateix, tampoc no regeix el que disposa l'apartat anterior quan les dades procedixin de fonts accessibles al públic i es destinin a l'activitat de publicitat o prospecció comercial; en aquest cas, en cada comunicació que s'adreça a l'interessat

se l'ha d'informar de l'origen de les dades i de la identitat del responsable del tractament, així com dels drets que l'assisteixen.”

Aquests apartats estableixen la forma com s'ha de facilitar informació a les persones afectades en els casos en què es reculli la informació provinent de terceres persones. Cal informar en el termini de tres mesos sobre el contingut del tractament, la procedència de les dades i sobre el que preveuen les lletres a) d) i e) de l'article 5.1, això és:

“a) De l'existència d'un fitxer o un tractament de dades de caràcter personal, de la finalitat de la recollida de les dades i dels destinataris de la informació.

(...)

d) De la possibilitat d'exercir els drets d'accés, rectificació, cancel·lació i oposició.

e) De la identitat i la direcció del responsable del tractament o, si s'escau, del seu representant.”

Convé tenir present que la informació relativa a la lletra d) es pot ometre si es dedueix clarament de la naturalesa de les dades que es sol·liciten o de les circumstàncies en què es recullen (art. 5.3 LOPD).

Aquest règim resultaria, per tant, aplicable al cas que ens ocupa, llevat que concorri alguna de les excepcions previstes en aquests mateixos apartats 4 i 5 de l'article 5. I als efectes d'aquesta consulta, resulten especialment rellevants dues possibilitats:

En primer lloc, l'apartat 4 preveu que no serà necessari donar compliment a aquest deure d'informació, en el cas que ja se n'hagi informat abans. Per tant, en aquells casos en què s'hagi informat per part del Departament corresponent sobre aquests extrems, no seria necessari informar-ne novament.

Però en segon lloc, cal tenir en compte també l'excepció prevista a l'apartat 5 per a aquells casos en què una llei ho prevegi.

En relació amb la dicció de l'article 5.5 de la LOPD, pel que fa a aquesta excepció, es pot plantejar el dubte de a què fa referència quan s'estableix que “una llei ho prevegi”. Podria pensar-se que s'està referint a què la llei ha de preveure de forma expressa l'exempció del deure d'informació; però també pot interpretar-se que s'està referint als supòsits en què la llei prevegi la comunicació.

La interpretació sistemàtica del precepte porta a defensar aquesta segona interpretació, atès que l'article 11.2 de la Directiva 95/46/CE, del Parlament Europeu i del Consell, de 24 d'octubre de 1995, relativa a la protecció de les persones físiques pel que fa al tractament de dades personals i a la lliure circulació d'aquestes, del qual l'article 5.5 LOPD n'és una transposició, es refereix al supòsit en què “*el registre o la comunicació a un tercer estiguin expressament previstos per llei*”.

I això caldrà analitzar-ho tant en el cas de la informació provinent dels departaments, com de la informació provinent dels jutjats i tribunals. En la consulta es fa esment també a què pot tractar-se d'informació procedent de les altres parts que intervenen en els plets, però aquesta informació, en realitat, també provindria dels jutjats i tribunals, que són els qui donen trasllat de la documentació aportada per les diferents parts al plet.

En cas que la informació fos aportada directament per les parts, aleshores ja no seria d'aplicació el règim previst als apartats 4 i 5 de l'article 5, sinó el règim general previst a l'apartat 1 per a la recollida d'informació directament de les persones afectades, i caldria complir amb el deure d'informació en els termes que s'hi recullen. Ens centrarem doncs en la informació aportada pels Departaments i l'aportada pels jutjats i tribunals.

Pel que fa a la informació recollida provinent dels departaments (i també de les entitats dependents de l'Administració de la Generalitat la representació i defensa de les quals està encomanada per llei al Gabinet Jurídic) cal tenir en compte que la Llei 7/1996, de 5 de juliol, d'organització dels serveis jurídics de l'Administració de la Generalitat de Catalunya, estableix que correspon a l'Advocacia de la Generalitat, que forma part del Gabinet Jurídic, l'assessorament en dret i la representació i defensa davant els jutjats i tribunals de l'Administració de la Generalitat. Aquest mandat legal comporta, inevitablement, la comunicació d'informació per part dels Departaments i organismes. I, des del punt de vista de la protecció de dades, permet conèixer a tots els ciutadans relacionats amb un plet en què sigui part l'Administració de la Generalitat, que els seves dades seran tractades per part del Gabinet Jurídic de la Generalitat.

Els ciutadans podran adreçar-se doncs al Gabinet Jurídic per a exercir els seus drets d'*habeas data* respecte la informació inclosa en aquests fitxers. Tot i que també poden adreçar-se al departament corresponent. En aquest cas, convé tenir en compte que quan s'exerceixi el dret de rectificació o cancel·lació davant el departament corresponent, aquest haurà de notificar la rectificació o la cancel·lació al Gabinet Jurídic quan prèviament li hagi comunicat la informació (art. 16.4 LOPD i 32.3 RLOPD). Aquesta mateixa consideració hauria de resultar extensible als casos en què es reconegui el dret d'oposició.

Pel que fa a la informació provinent dels jutjats i tribunals, cal tenir en compte que són les diferents lleis processals les que preveuen la comunicació a les parts de la informació que forma part de les actuacions judicials, per tal de fer efectiu el seu dret de defensa. Per tant, també pel que fa a aquest tipus d'informació es podria aplicar l'excepció prevista a l'article 5.5 de la LOPD. Això sens perjudici d'afegir que l'article 24 de la LOPD preveu també una excepció al deure d'informació en els supòsits de persecució d'infraccions penals.

IV

La segona qüestió que es planteja en la consulta és la relativa a la necessitat de consentiment exprés per al tractament de dades especialment protegides.

D'acord amb l'article 7 de la LOPD, només amb el consentiment exprés i per escrit de l'afectat poden ser objecte de tractament les dades de caràcter personal que revelin la ideologia, l'afiliació sindical, la religió i les creences. Les dades de caràcter personal que facin referència a

l'origen racial, a la salut i a la vida sexual només poden ser recollides, tractades i cedides quan, per raons d'interès general, així ho disposi una llei o l'afectat hi consenti expressament.

En el cas que la recollida d'aquests tipus d'informació l'hagi dut a terme un departament de l'Administració de la Generalitat, serà aquest el que haurà d'haver donat compliment a aquestes exigències pel que fa al caràcter exprés, o fins i tot exprés i per escrit, del consentiment. El fet que, per a la consecució de la mateixa finalitat, les dades s'introdueixen en un aplicatiu d'un altre òrgan de la mateixa administració que l'ha recollit, no requeria de nou el consentiment exprés, atès que la finalitat per a la qual va ser recollida la informació no s'hauria vist alterada.

En el cas de les dades especialment protegides que provinguin dels jutjats i tribunals, hauran d'haver estat aquests o, si escau les parts que hagin aportat aquesta informació a les actuacions, qui hagi d'haver recollit el consentiment exprés, llevat que es compti amb habilitació legal suficient.

D'acord amb les consideracions fetes en aquests fonaments jurídics en relació amb la consulta plantejada pel Secretari general d'un Departament de la Generalitat en relació amb compliment del deure d'informació respecte les dades incorporades a diferents bases de dades del Gabinet Jurídic de la Generalitat de Catalunya, es fan les següents,

Conclusions

Atès que la llei atribueix l'assessorament en dret i la representació i defensa de l'Administració de la Generalitat davant els jutjats i tribunals al Gabinet Jurídic, pot ser suficient el compliment del deure d'informació i la recollida del consentiment per part del departament que ha recollit la informació i l'ha tramès al Gabinet Jurídic, sense que el Gabinet Jurídic hagi de donar compliment novament a aquests requeriments, en el moment d'introduir aquesta informació a les seves bases de dades, sempre que no s'alteri la finalitat per a la qual va ser recollida la informació.

En el cas que la informació que s'incorpori a aquestes bases de dades provingui dels jutjats i tribunals, ateses les previsions d'aquesta comunicació per les corresponents legislacions processals per tal de fer efectiu el dret de defensa, tampoc resulta necessari que el Gabinet Jurídic compleixi amb el deure d'informació, ni que reculli el consentiment respecte les dades aportades al plet per les altres parts.

Barcelona, 17 de juny de 2013